

גליון תתקצ • ערש"ק פרשת וילך

• שנת העשרים •

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

שבת שובה – תשובה עילאה "בשמחה רבה"!

מדוע דווקא "בימה של עץ"?

בין התשובה דעשי"ת לחיובה כל השנה

לקיים ההחלטות שנתקבלו בראש השנה!

קובץ זה יוצא לאור לעילוי נשמת
ה"ה הרב החסיד ר' מאיר ב"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאניץ
ס. פאולו ברזיל

ולזכות בניו הני לומדי ותמכי אוריינתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

יהי רצון שיתברכו בכל מי"י דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

פתיחה

בעזה"ת.

הננו מתכבדים להגיש לפניכם את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליין תקצ) ה"ל לפרשת וי"ך, ובו אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת כ"ק אדמו"ר מצויבאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ ז"צ.

◇ ◇ ◇

המדור "מקרא אני דורש" עוסק בפירוש רש"י על "לקוח את ספר התורה" - "לקוח - כמו זכור, שמור, הלוח", מדוע איחר את הדוגמא "הלוח" שלכאורה מוקדמת בתורה ל"זכור" ו"שמור", וחידושו שכוונת הכתוב היא לציווי אף שנוקט "לשון מקור".

המדור "יינה של תורה" עוסק בכתוב "והסתרתי פני מהם" - "כמו שאני רואה בצרתם" (רש"י), כיצד הוא מבטא על אהבתו של הקב"ה לבני ישראל, ואין הוא קשור לעבודת "תשובה עילאה" בשמחה יתירה הנדרשת בעשרת ימי תשובה בכלל ובשבת שובה בפרט.

במדור "חידושי סוגיות" יבאר ג' גדרים בעשיית תשובה, התשובה דכל השנה, דאינו שייך לזמן מיוחד, אלא בכל עת וזמנו הוא, דמצבו של החוטא הוא המחייבו לעשות תשובה, התשובה דעשי"ת, שאז התשובה מתקבלת ומשובחת יותר, והתשובה דיום הכיפורים, דעצם חיוב התשובה שונה, שהזמן הוא גורם את חיוב התשובה, והוא חיוב שווה לכל.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן שהופיעו במקורם, אלא עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים הושמע ריבוי השק"ט והמקורות שהופיעו במקורם, ויש להוסיף, אשר במקור הדברים מופיעים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנמצאו בתוכן הענינים), וימצא מוב, ויבא לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

תוכן ענינים

מקרא אני דורש ..... ב
"לקוח את ספר התורה" - ציווי

מדוע מאחר רש"י את תיבת "הלוח", ומביאה רק לאחר התיבות "זכור" ו"שמור" הכתובות לאחריו בתורה? / רש"י בא ללמד ש"לקוח" הוא ציווי ולא "לשון מקור", ואת זאת מלמדים "זכור" ו"שמור" וה"הלוח" המופיע לאחריהם - מבניאים, שרק שם הוא בל, ציווי / ביאור "לשון מקור" בדרך הרמז - יחידה שבנפש החודרת במוחין - "זכור", מדות - "שמור", עד לכח המעשה - "הלוח"

(ע"פ לקושי שיחות חדר עמ' 135 ואילך)

פנינים ..... ה
עיונים וביאורים קצרים

מהן "מסורות ומעיינות חכמה"? (ע"פ לקושי שיחות חכ"ם עמ' 189 ואילך)

מצד הארץ - בתוך הארץ? (ע"פ לקושי שיחות חכ"ם עמ' 196 ואילך)

יינה של תורה ..... ו
הסתר פנים - כבדי לעורר את האהבה

מדוע מסתיר הקב"ה את פניו מהחוטא? / מדוע אין מרגישים את קרבת השי"ת "בהיותו קרוב" בעשי"ת? / במה שונה "תשובה עילאה" מ"תשובה תתאה"? / ומהי העבודה המיוחדת בשבת שובה? / עבודת התשובה של "שבת שובה" הנרמזת בפרשת וילך

(ע"פ לקושי שיחות חדר עמ' 194 ואילך)

פנינים ..... ט
דרוש ואגדה

מדוע דווקא "בימה של עין"? (ע"פ לקושי שיחות חכ"ם עמ' 327 ואילך)

להקהיל את כל התבונות למקדש (ע"פ לקושי שיחות חדר עמ' 331 ואילך)

חידושי סוגיות ..... י
החילוק בין תשובה דעשי"ת לחיובה כל השנה

יבא חידוש הרמב"ם על פשוט הש"ס בענין מעלת עשרת הימים? ויבאר היטב ע"פ לשונות הרמב"ם גדר החילוק בין חיוב תשובה דכל השנה לתשובה דעשרת ימי תשובה ותשובה דיוה"כ גופא

(ע"פ לקושי שיחות חדר עמ' 200 ואילך. חכ"ם עמ' 203 ואילך. חדר עמ' 465 ואילך)

תורת חיים ..... יג
התעוררות ותיקון

דרכי החסידות ..... יד
בין כסה לעשר

שיחות קודש ..... טז
האופן הרצוי בעשיית תשובה

האופן הרצוי בעשיית תשובה

ציוות העריכה וההגהה:

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מאיר יעקב זילברשטרום, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצט, הרב אליהו שוויכה

מכון "אור החסידות", מנצי ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד,
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President St. • 6084000
#BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

להנצחת וואריות:

מ"ל מערכת: *5717 orhachasidutil@gmail.com

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

"לקוח את ספר התורה" – ציווי

מדוע מאחר רש"י את תיבת "הלוך", ומביאה רק לאחר התיבות "זכור" ו"שמור" הכתובות לאחר' בתורה!?! רש"י בא ללמד ש"לקוח" הוא ציווי ולא "לשון מקור", ואת זאת מלמדים "זכור" ו"שמור" וה"הלוך" המופיע לאחריהם – בנביאים, שרק שם הוא בל' ציווי / ביאור "לשון מקור" בדרך הרמז – יחידה שבנפש החודרת במוחין – "זכור", מדות – "שמור", עד לכח המעשה – "הלוך"

בפרשתנו הובאו דברי משה רבינו אל הלויים אחרי שסיים לכתוב את ספר התורה: "לקוח את ספר התורה הזה, ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' אלקיכם, והי' שם בך לעד" (לא, כו). ומפרש רש"י:

"לקוח – כמו: 'זכור', 'שמור', 'הלוך'."

ויש לדקדק בסדר הדוגמאות שמביא רש"י:

הנה תיבת "זכור" כתובה בתורה כמה פעמים בספר **שמות** (בא יג, ג. יתרו כ, ח); תיבת "שמור" כתובה בספר **דברים** (ואתחנן ה, יב. ראה טז, א. תבוא כז, א); אולם תיבת "הלוך" כתובה כבר בספר **בראשית** (נח ח, ג-ה. תולדות כו, יג. ועוד)!

וא"כ מדוע מאחר רש"י את תיבת "הלוך", ומביאה רק לאחר התיבות "זכור" ו"שמור" (שכתובות לאחר' בתורה) ?!

ב. וי"ל בזה:

כוונת רש"י בפירושו כאן, היא להשמיענו ש"לקוח" שאמר משה הוא ציווי; והחידוש בזה הוא, שאף ש"לקוח" אינו לשון של פעולה וציווי, אלא לשון המורה על עצם ענין הלקיחה (כפי שנקרא בספרי הדקדוק – "לשון מקור"), מכל מקום הכוונה כאן היא ציווי, שהלויים יקחו את "ספר התורה הזה".

ביאור הדברים:

הלשון הרגילה, כאשר באים לצוות על פעולה של לקיחה, היא "קח" או "לקח"; אמנם הלשון "לקוח" היא "לשון מקור", והיינו שמוכנה הוא (לא הוראה וציווי על פעולה מסויימת, אלא) נושא ה"לקיחה".

והנה, משמעותה של לשון מקור שוללת את ענין הפעולה; כי זהו ענין ה"מקור", שהוא מתאר את הנושא של הדבר כמו שהוא מופשט, מושלל מפעולה בפועל.

ולכן ב"פשוטו של מקרא", במקום שהכתוב נוקט ב"לשון מקור" – משתדלים לפרשו לא באופן של ציווי על פעולה מסויימת אלא כנושא מופשט.

ובנידון דידן, ה' מקום לפרש שתיבת "לקוח" היא כמשמעותה, ולא חלק מהציווי. והיינו, שתיבת "לקוח" אינה הוראה ללויים שיקחו את ספר התורה, אלא שיעור הכתוב כך הוא: "לקוח את ספר התורה הזה" – (אם) כאשר תהי' לקיחת הספר; אז בא הציווי לשים אותו במקום מסויים – "ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' אליכם והי' שם בך לעד".

[כלומר: אם תהי' פעולת ה"לקיחה" של הס"ת – אז יש ציווי לשים אותו מצד הארון; ואם לאו – הרי שהספר ישאר במקום שהי' עד אז (שלא נתפרש בכתוב) קרוב לארבעים שנה. וכפי שמוכח מזה שמיד בסמיכות ליציאת מצרים נאמר "כתוב זאת זכרון בפניך" (בשלח יז, יד), ועוד].

וזהו שנדרש רש"י לבוא ולחדש, שאף שתיבת "לקוח" היא "לשון מקור", מכל מקום בכתוב כאן משמעותה ציווי והוראה על פעולה מסויימת: אין הפירוש שמה שמזכיר את ה"לקיחה" כענין מופשט, אלא שמה מצווה את הלויים לקחת בפועל את ספר התורה ולשים אותו מצד הארון.

ג. ועל זה מביא רש"י דוגמאות מכתובים אחרים, שבהם מצינו תיבה שהיא ב"לשון מקור" – ואף על פי כן, בהכרח שמוכנה הוא בתור הוראה וציווי:

"זכור" – ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים" (בא יג, ג): אף שנאמר "זכור" ולא "זכור" (או "תזכור"), מכל מקום מוכח מתוך הכתוב שם שכוונת משה היא ציווי לזכור, ואי אפשר לפרש שהכתוב מזכיר את נושא הזכירה כענין מופשט בלבד. וכן הוא במ"ש "זכור את יום השבת לקדשו" (יתרו כ, ח), שגם שם ע"כ לפרשו כציווי לזכור; וכן מוכרחים לפרש במ"ש (ס"פ תצא) "זכור את אשר לך עמלק", ועוד.

"שמור" – "שמור את יום השבת לקדשו" (ואתחנן ה, יב): אף שנאמר "שמור" ולא "שמור" (או "תשמור"), מכל מקום בהכרח לפרשו כציווי לשמור, ואין אפשרות לפרש שהכתוב שם מדבר על השמירה כנושא מופשט בלבד. וכן הוא במ"ש "שמור את חודש האביב" (פ' ראה טז, א), ועוד.

ומכיון שכן, אין פלא גם בנדודי, שאף שלשון הכתוב היא "לקוח" – ולא "קחו" וכיו"ב – מכל מקום הכוונה היא לציווי והוראה על פעולה מסויימת (ולא רק נושא הלקיחה כענין מופשט).

ד. ומעתה מיושב בפשטות למה הביא רש"י את הראי' מתיבת "הלוך" רק לאחר התיבות "זכור" ו"שמור" – כי אמנם מצינו לשון "הלוך" כבר בס' בראשית (כנ"ל ס"א), אך שם אין זה בתור ציווי אלא כסיפור דברים: "וישובו המים מעל הארץ הָאָדָם ושוב", "והמים היו הָאָדָם וחסור", "ויגדל האיש וילך הָאָדָם וגדל"; ואם כן, אין זה שייך לעניננו כלל.

כוונתו של רש"י בזה שהוא מביא תיבת "הלוך" – היא ל"הלוך" כמו שבא בכתוב בתור ציווי עַל הַיִּיכָה בַּפּוּעַץ, ו"הלוך" מפוג זה נמצא רק בספרי הנביאים. וכמו: "הלוך ודברת אל דוד וגו'" (שמואל-ב כד, יב – זו הפעם הראשונה שנאמר "הלוך" בענין ציווי), "הלוך וקראת באזני ירושלים וגו'" (ירמ' ב, ב). ועוד.

ונמצאנו למדים שהסדר ברש"י מדויק הוא: "זכור" – בספר שמות, "שמור" – בספר דברים, ו"הלוך" – בספרי הנביאים.

ה. ובדרך הרמז י"ל בסדר הראיות – "זכור, שמור, הלוך":

נתבאר במקום אחר (ראה לקוטי שיחות ח"ט עמ' 140) שכאשר ציווי על פעולה נאמר בלשון "מקור", הרי זה מורה שהפעולה צריכה להיעשות לא רק בכח העשי' של האדם, כי אם גם בכח ה"מקור" שבנפש, היינו מצד מקור הכוחות שבנפש, שהמקור הוא למעלה מכחות האדם. והנה, "מקור" הכחות שבכל אדם הוא הבחינה הכי נעלית של הנשמה, הנקראת "יחידה" שבנפש.

וקמ"ל רש"י שאף שבחינת "מקור" היא למעלה מכוחות האדם, מ"מ הוא ציווי עַל פְּעוּלָה, ולא רק נושא מופשט – והיינו, שאין להשאיר את מדרגה נעלית זו כענין נעלה ונשגב השייך רק לעצם הנשמה כו', אלא יש לקשרה עם פעולה בכחות הפרטיים של האדם.

ומתחילה נמשכת מדרגה זו בה"מוחין", בכחות השכליים של האדם – וזהו הרמז שבתיבת "זכור", וכידוע בסה"ק שזכרון הוא במוח הזכרון, כח החכמה שבראש (ראה לקוטי תורה סוף פ' קדושים. הוספות לויקרא נב, ד. ובכ"מ);

ואח"כ צריך להמשיך ב"מדות", בכחות הרגש שבלב – וזהו הרמז שבתיבת "שמור", כידוע ששמירה היא בלב (ראה תורת כהנים תחלת פ' בחוקותי: "כשהוא אומר שמור – הרי שמירת הלב אמורה". וראה רמב"ן תצא כד, ט);

ועד לכח העשי' שהוא הכח התחתון בהאדם – שזהו הרמז שבתיבת "הָאָדָם", כח העשי', ולא רק העשי' שעל ידי היד אלא בדרגה הכי תחתונה: עשי' שעל ידי הרגל כו',

שבחי' "מקור", הוא בחינת "יחידה" שבנפש, ענינו לפעול בכל הכוחות הפרטיים של האדם, משכלו שבראש ועד לכח העשי'.

מצד הארון – בתוך הארון?

ויצו משה את הלויים נשאי ארון ברית ה' לאמר. לקח את ספר התורה הזו ושמתם אותו מצד ארון ברית ה' אלקיכם דף ה' בולט מן הארון מבחוץ ושם ה' מונח, ויאמר מצד הלוחות ה' מונח, בתוך הארון (לא, כה-כו. רש"י) יש לבאר הכרחו של רש"י להביא שני פירושים בענין אופן הנחת ספר התורה "מצד ארון ברית ה'":

מלשון הכתוב "ויצו משה את הלויים נשאי ארון ברית ה'" משמע שציווי זה לא נאמר רק כשהארון נמצא במקומו בקדש הקדשים, אלא גם בזמן נשיאת הארון, דהיינו בעת המסעות. אך לפי זה קשה: איך יתכן שספר התורה ה' מונח "מצד ארון ברית ה'" בשעת המסעות, והרי הארון ה' מכוסה אז בשלשה כיסויים (במדבר ד, ה-ו), וא"כ הפסיקו ג' כיסויים אלו בין התורה לארון, ואין זה "מצד ארון ברית ה'" ממש?

וכדי לתרץ קושיא זו הביא רש"י שני פירושים, מאחר שבכל אחד מהם יש קושי שאין בחברו (כדרכו בכ"מ - ראה ס' "כללי רש"י" פ"ד):

פירוש א' - "דף ה' בולט מן הארון מבחוץ ושם ה' מונח". ועפ"ז מיושב, שלא הפסיקו הכיסויים בין הארון לתורה, כי כיסו את הארון ביחד עם הדף שה' בולט ממנו והס"ת שעליו. אך פירוש זה דוחק גדול הוא, שהרי אין זה מסתבר כלל שבשנת הארבעים שינו את צורת הארון והוסיפו עליו דף, דבר שלא ה' בארון בתחילת עשייתו.

ולכן הביא רש"י גם פירוש שני - "מצד הלוחות ה' מונח, בתוך הארון". ולפירוש זה מרווח יותר מה שלא הפסיקו הכיסויים בין התורה והארון, ואין צורך לדחוק ולומר שהוסיפו על צורת הארון. אלא שפירוש זה קשה להולמו עם לשון הכתוב "ושמתם אותו מצד ארון ברית ה'", ולא מצד הלוחות שבתוך הארון, ולכן הביא רש"י גם את הפירוש הראשון.

מהן "מסורות ומעיינות חכמה"?

לא איכל עוד לצאת ולבוא

לצאת ולבוא - בדברי תורה, מלמד שנסתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה (לא, כ. רש"י)

יש לתמוה (ראה גם תורת משה להחת"ס): איך אפשר לומר שנסתמו ממנו מעיינות החכמה, והרי לאחר אמירת דברים אלו מסר משה לישראל עוד ג' פרשיות בתורה (וילך, האזינו, וזאת הברכה), וגם פירשן להם (שהרי תורה בפירושה ניתנה - ראה רמב"ם בהקדמתו לפיה"מ וס' היד), ופשיטא שבפרשיות אלו הפירושו של ריבוי עניני חכמה?

וי"ל, שיישב רש"י קושיא זו בדיוק לשונו "שנסתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה" (ושינה בזה מלשון הש"ס בסוטה יג, ב "שנסתמו ממנו שערי חכמה"):

"מסורות" הן ענינים שנמסרו למשה בהר סיני בע"פ פה, ואין להם רמז בתורה שבכתב. ו"מעיינות החכמה" הם "פלפולה של תורה", שהוא כמעין המתגבר שאין לו סוף, כמ"ש "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים" (איוב יא, ט).

ועפ"ז מובן, שאף לאחר שנסתלקו ממשה מסורות ומעיינות החכמה, ה' יכול ללמד לבני"ג פרשיות אלו ולפרשן בשלימות, שהרי "מסורות" שבעל פה אינן נוגעות ללימוד התורה שבכתב, וגם "פלפולה של תורה" אינו חלק מוכרח בפירוש התורה שבכתב, שהרי אמרו בגמ' (נדרים לח, א) שפלפולה של תורה ניתן רק "למשה ולזרעו", אלא ש"נהג בה טובת עין ונתנה לישראל".

ינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

הסתר פנים – בכדי לעורר את האהבה

מדוע מסתיר הקב"ה את פניו מהחוטא? / מדוע אין מרגישים את קרבת השי"ת "בהיותו קרוב" בעשי"ת? / כמה שונה "תשובה עילאה" מ"תשובה תתאה"? / ומהי העבודה המיוחדת בשבת שובה? / עבודת התשובה של "שבת שובה" הנרמזת בפרשת וילך

כתב השל"ה (חלק תושב"כ תחילת פר' וישב) ש"המועדים של כל השנה . . בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן, כי הכל מיד ה' השכיל". ואכן בפרשת וילך, הנקראת בכמה שנים בעשרת ימי תשובה, ישנם כמה ענייני מוסר על עזיבת התורה ומצוותי', ותכליתם היא לעורר את הלבבות לתשובה.

אחת מן התוכחות שבפרשה (לא, יז) הוא תיאור העונש על עזיבת השי"ת: "וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים, והסתרתי פני מהם והי' לאכול, ומצאהו רעות רבות וצרות וגו'". ובפירוש עניין "והסתרתי פני מהם", כתב רש"י: "והסתרתי פני – כמו שאיני רואה בצרתם". והיינו שכאשר יבוא העונש רח"ל, הרי יהי' זה באופן "כמו" שהשי"ת אינו רואה בצרה.

והנה, רש"י מדגיש בפירושו שאין זה שהקב"ה אינו רואה בצרה, אלא "כמו שאיני רואה בצרתם". ובמפרשים ביארו, שבוה בא רש"י לשלול דלא תימא "שיהא שום דבר נסתר ונעלם מעיני השם ית"י" ח"ו, אלא הסתרת הפנים היא רק באופן של "כמו שאיני רואה", "כאילו אינו רואה" (באר מים חיים לאחי המהר"ל. ועוד).

אבל ביאור זה אינו מספיק, כי לכאורה הדבר ברור ופשוט שאין שום העלם והסתור לפניו ית', ואין מקום לטעות בזה. והי' רש"י יכול לכתוב "שאיני רואה בצרתם", והלומד הי' מבין שהכוונה היא לכך שאינו מציל את הנתונים בצרה.

ומזה שאף על פי כן טרח רש"י והדגיש "כמו שאיני רואה" מובן שיש בהוספה זו עניין ותוכן מיוחד, וכפי שיתבאר לקמן.

תשובת שבת היא בשמחה רבה

עבודת התשובה ביום השבת, שונה ונעלית מתשובת ימות החול. ובכללות, החילוק הוא בין "תשובה עילאה" ו"תשובה תתאה" (בהבא לקמן ראה לקוטי שיחות ח"ד עמ' 143 ואילך. וש"נ):

"תשובה תתאה" היא תשובה כפשוטה, לשוב מהדרך הרעה, לעזוב את החטאים ולתקנם. לעומת זאת, "תשובה עילאה" אינה על חטאים ועוונות, אלא "לעלות מעלה מעלה למקורה [של הנשמה], ולדבקה בו ית' ביחוד נפלא, כמו שהיתה מיוחדת בו ית' בתכלית היחוד בטרם שנפחה ברוח פיו ית' לירד למטה ולהתלבש בגוף האדם" (תניא אגרת התשובה פ"ח).

והנה, ימות החול מותרים במלאכה, כיוון שבעת עסק הפרנסה יכול יהודי לקדש ולזכך את הדברים הגשמיים הנחותים, כאשר משתמש בהם לשם שמים ולעבודתו ית'. לעומת זאת, ביום השבת מתעלים העולמות כולם, ואזי אין העבודה בהעלאת הדברים הגשמיים וזיכוכם, כי אם בהתעלות רוחנית בתורה ותפילה, ולכן נאסרה כל מלאכה.

ומעין זה הוא גם בנוגע לעבודת התשובה:

בימות החול עוסקים בתיקון כל פגמי הנפש ומקשרים אותה מחדש עם הבורא ית'. אך ביום השבת אין העבודה בתיקון פגמים ועוונות, כי אם בשיבת הנפש אל הבורא ית' והתקרבות אליו על ידי הוספה בענייני קדושה.

עשרת ימי תשובה, גם ימי החול שבהם, הם כולם בבחינת תשובה עילאה, אך שלמות תשובה נעלית זו היא ב"שבת שובה" דווקא.

והנה, אחת ההדגשות המיוחדות בעניין תשובה עילאה היא שאינה מתוך מרירות כי אם "בשמחה רבה" (שם סוף פ"א). ומכך מובן שגם ענייני התשובה שנזכרו בפרשתנו, ואפילו התוכחות והעונשים שבהם, יש בהם הדגשה מיוחדת על השמחה שבקרבת השי"ת אל האדם ונשמתו.

השי"ת מצפה ומחכה תמיד לתשובתם של ישראל

הכתוב "והסתרת פני מהם", אינו מדבר בעצם עניין העונש, שעל זה כבר נאמר קודם לכן "וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתם", שהקב"ה "עוזב" את האדם ועזיבה זו גורמת לצרות ורעות שבאו עליו. אלא משמעות התוספת "והסתרת פני מהם", היא, שבעת העונש עצמו מתנהג הקב"ה "כמו שאיני רואה בצרתם" (וראה בארוכה במקור הדברים השקו"ט בשיטת רש"י בזה).

אך לכאורה קשה: כוונת עונשי התורה אינה בעונשים כשלעצמם, כי אם לעורר את האדם לתשובה, וכפי שנאמר "אם אחפון במות הרשע, כי אם בשוב רשע מדרכו וחי" (יחזקאל לג, יא), ואם אין הקב"ה שומע את צעקת החוטא בעת עונשו, הרי נעלת דלת בפני שבין, ושוב אין העונש משיג מטרתו שישוב החוטא בתשובה?

ועל כן הוסיף רש"י: "כמו שאיני רואה בצרתן". אין זאת שהקב"ה מעלים עיניו מצרת החוטא, אלא עושה שיהי' נדמה לחוטא כאילו הוא אינו שומע ומאזין לזעקתו, אבל באמת שומע השי"ת את שוועת היהודי מתוך ייסורי עונשו, הוא רואה ומרגיש צרתן של ישראל ומצפה ומחכה לתשובתם, ועד ש"בכל צרתם לו צר" (ישעי' סג, ט).

ואף על פי שהקב"ה רואה ושומע את צרתו של החוטא, הרי הוא מצייר את הדברים "כמו שאני רואה", בכדי שהחוטא יצטער יותר, וממילא יתעורר באופן חזק יותר להתרומם ממצבו ולשוב בתשובה. והיינו שהסתרת הפנים גופא היא מחסרו של השי"ת, ונועדה לטובתו של החוטא, בכדי לזרז את תשובתו וישועתו.

הקשבתו והבטתו של הקב"ה לצערו של היהודי, למרות שכלפי חוץ נראה "כמו שאני רואה", מודגשת גם בלשון "והסתרת פני", ולא "וכיסיתי פני" וכיוצא בזה:

הפרש גדול יש בין כיסוי לבין הסתרה. עניינה של "הסתרה" הוא להעלים את הדבר מאת הזולת, ואין שייך לנקוט לשון זו כאשר אין זולת שממנו מסתירים. לעומת זאת, עניין "כיסוי" שייך גם כשאין זולת, אלא רוצים לכסות את הדבר בשביל עצם עניין הכיסוי.

והנה, אילו לא הי' הקב"ה רואה בצרת החוטא, אזי הי' מתאים יותר הלשון "וכיסיתי פני", כמשל אדם המכסה עיניו בכדי לא להביט על דבר מה. אבל מכיוון שהקב"ה באמת מביט ומקשיב לקול שוועת הנענש, ועניין "איני רואה בצרתך" הוא רק דמיון אצל הנענש בכדי לעוררו עוד יותר לתשובה, על כן נקט הכתוב לשון "והסתרת", שעניינו הוא הסתרה בעיקר כלפי הרואה. כי באמת הוא רואה ומביט, והרי רק "כמו שאני רואה".

הסתרת פני האב בכדי לעורר את אהבת הבן

בתוכחה של "והסתרת פני מהם", מודגשת קרבתו של הקב"ה אל כל אחד ואחד מישראל, באיזה מצב שהוא, גם אל החוטא המצטער בעת עונשו. ולכן פרשה זו נקראת בחלק מהשנים בשבת שובה, מכיוון שבשבת זו יש להדגיש את השמחה וקרבת השי"ת שישנם בעבודת התשובה.

עניין "והסתרת פני" מתבטא גם באופן קרבת השי"ת לבניו בעשרת ימי תשובה:

עשרת ימי תשובה הם זמנים של קרבת השי"ת לבניו, כפי שאמרו חז"ל (ר"ה יח, א – לגירסת הר"ח) שהכתוב (ישעי' נה, ו) "קראוהו בהיותו קרוב" קאי על הימים שבין ר"ה ליוה"כ.

והנה, נתבאר בסה"ק (לקוטי תורה תבוא מא, ד) שגם כאשר אין ישראל מרגישים את קרבת ה', הרי ריחוק זה גופא הוא מחמת קרבת ה' אליהם.

ומשל לדבר, מ"בן שהוא אצל אביו בביתו, אלא שהאב מסתיר פניו ממנו, בכדי שבנו יתן אל לבו האהבה, ויתגלה אהבתו ביתר שאת". וכמו כן הוא בהסתרת הפנים של השי"ת אל מי שפגם בנשמתו, שכל עניין הסתר זה אינו כלפי הקב"ה ורק היהודי מרגיש כן, וזאת כדי לעורר אצלו את הצימאון והאהבה להשי"ת. ו"כאשר יכיר הבן שהאב הוא בכאן ומסתיר פניו ממנו, אזי בודאי תגדל אהבתו בבחינת גילוי יותר".

והרי זה ממש מעין עניין ההסתרה של "והסתרת פני", שנובעת מאהבת השי"ת, ומטרתה לקרב את היהודי ולעוררו בתשובה. וכן הוא בעשרת ימי תשובה, שהרגשת הריחוק מהשי"ת, מטרתה לעורר ולקרב את בני ישראל.

וכאשר מתעוררים בני ישראל ופונים אל הקב"ה, אזי מתבטל מיד העניין של "ועזבתים והסתרת פני", והקב"ה מתגלה לבני ישראל פנים אל פנים בחיבה גדולה ובאהבה גלויה לעין כל, ומשפיע לבני ישראל את כל הברכות, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, בטוב הנראה והנגלה דווקא.

להקהיל את כל התכונות למקדש

הקהל את העם האנשים והנשים והטף
(לא, יב)

ידוע המאמר (ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו,
ועוד) על הפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"
(תרומו כה, ח) - "בתוך כל אחד ואחד מישראל",
היינו שכל אדם מישראל צריך לבנות מקדש לה'
בלבבו פנימה.

ויש לבאר את ענינה של מצות הקהל - ביחס
לביהמ"ק שבכל אחד ואחד:

"האנשים והנשים והטף" הם שלשה סוגים
שלכל אחד מהם יש תכונה מיוחדת: האנשים -
תכונתם היא כח ההנהגה, לא רק בביתם אלא גם
מחוצה לו. הנשים - הן המנהלות את הבית כלפי
פנים, מחנכות את הטף וכו'. הטף - הם המתחנכים
והמודרכים על ידי הוריהם ומדריכיהם.

שלוש תכונות אלו ישנן גם ב"עולם קטן זה
האדם" (ראה תנחומא פקודי ג. ועוד): "שנם מצבים
שבהם הוא צריך להנהיג ולהשפיע על סביבתו
- "אנשים". ישנם מצבים שבהם עליו לעסוק
בהנהגת ביתו פנימה - "נשים". וכל אדם צריך
להיות גם תלמיד ומחונך, כלשון חז"ל "איזהו
חכם הלומד מכל אדם" (אבות פ"ד מ"א) - "טף".

ותוכן מצות "הקהל" הוא שעל האדם
להקהיל ולאסוף את כל תכונותיו השונות,
"אנשים נשים וטף", ולהכניסן אל "בית המקדש"
הפרטי שלו, בהתמסרות לדבר המלך, זה הקב"ה,
עד שכל תכונותיו יהיו חדורות ב"ליראה את ה'".
(פרשתנו שם יג).

מדוע דווקא "בימה של עץ"?

תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם
המלך הי' קורא כי על בימה של עץ שהיו
עושים בעזרה (לא, יא. רש"י)

יש לבאר ענינה של הקריאה על "בימה של
עץ" דוקא - בעבודת האדם לקונו:

תוכן ענין הקהל בעבודת השי"ת הוא שיקבץ
האדם ויקהיל את כל כוחות נפשו, מחשבותיו,
דיבוריו ומעשיו לבית המקדש שבנפשו פנימה,
היינו שיהיו כולם לה' לבדו.

אמנם תנאי הוא במצות הקהל שהקהלה זו
צריכה להיות באופן ש"המלך הי' קורא", כלומר
שעבודת האדם עם כוחות נפשו שיהיו כולם לה'
צריכה להיות מיוסדת על ענין המלכות שבכחות
נפשו, והיינו כח הביטול וקבלת עול מלכות
שמים, שאם לא כן יתכן שתתערב בעבודתו
הרגשת חשיבות עצמו.

אך, כאשר האדם מבטל את עצמו בביטול
גמור להשי"ת, עלול הדבר לפעול עליו שיהי'
"כאסקופה הנדרסת", ולא יהי' בו הכח לעבוד
עבודתו כראוי. ולכן עליו להיות בבחינת "בימה",
היינו שיחד עם הביטול תהי' עבודתו גם מתוך
תוקף והתנשאות, בבחינת "יתגבר כארי" (טושי"ע
בתחלתו).

אלא ש"בימה" זו צריכה להיות "של עץ"
דוקא, שהיא בנין עראי, לרמז שרגש התוקף
וההתנשאות צריך להיות רק באופן עראי, ורק
"בעזרה", היינו בקשר לענינים של קדושה. אך
כאשר אינו "בעזרה", ואינו נמצא במצב נעלה של
קדושה בעבודת ה', אין לו להשתמש ברגש של
תוקף שעלול להביאו להתנשאות וגאווה ח"ו.

חידושי סוגיות

עיון ופירוש בסוגיות הפרשה

החילוק בין תשובה דעשי"ת לחיוב כל השנה

יביא חידוש הרמב"ם על פשטות הש"ס בענין מעלת עשרת הימים, ויבאר היטב ע"פ לשונות הרמב"ם גרר החילוק בין חיוב תשובה דכל השנה לתשובה דעשרת ימי תשובה ודיוה"כ גופא

יפה ביותר ומתקבלת היא מיד" (ואף "צעקה" שהזכיר הרמב"ם דיפה היא בימים אלו, לפום ריהטא אין כוונתו לצעקה לבטל גזר דין המדוברת בסוגיא דר"ה, ראה לעיל שם טז ע"ב וזו ע"ב, אלא מיירי במש"כ בהלכה הקודמת ד"מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני השם כו", ועיי"ע להלן סוף פ"ו. והרי עדיין לא עסק הרמב"ם כלל מענין דינו של אדם וכו', המבואר בדבריו להלן פ"ג, ובפרק זה עוסק מראשיתו במעלת התשובה כו'). והעולה מזה דהרמב"ם נוקט דבר חידוש, שעיקר התועלת מ"קירוב" זה של הקב"ה בעשרה ימים אלו, היא בענין התשובה דוקא.

וא"כ הרמב"ם כאן מחדש ביותר על פשטות הש"ס, כי לפום ריהטא הא דאמר בגמרא חילוק בין כל השנה לעשי"ת, דבכל השנה רק רבים נענים ובעשי"ת אף היחיד כו', הוא רק למ"ד שם בסוגיא דגזר דין של יחיד אינו נקרק, אבל לכאורה למ"ד לעיל שם דאף גזר דין יחיד נקרק (כל השנה)

כתב הרמב"ם בהלכות תשובה פ"ב ה"ו "אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר דרשו ה' בהמצאו". ובכס"מ ושאר נוסח ציינו לו מקור בדרשת הש"ס ר"ה יח ע"א (וכ"ה ביבמות מט ע"ב וקה ע"א): "מניין לגזר דין של ציבור ... [ש]אע"ג שנחתם נקרק, שנאמר כה' אלקינו בכל קראנו אליו (דמשמע כל אימת שהציבור זועקין נקרק גזר דינם), והכתיב דרשו ה' בהמצאו (משמע שאין מצוי בכל עת - רש"י יבמות), התם ביחיד (שאין קריאתו נענית בכל עת) הכא בצבור (שקריאתם נענית בכל עת), ביחיד אימת (אימת מצוי לו דכתיב בהמצאו - רש"י ר"ה), אמר רבה בר אבון אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ. ע"כ.

והנה הש"ס הזכירו לענין הצעקה והתפלה לבטל גזר דין, אבל הרמב"ם לא הזכיר כאן ענינא ד"גזר דין" אלא לענין מעלת התשובה, שבעשרה ימים אלו "היא

הוא רק תוצאה וסניף מעיקרו של יום, ענין הכפרה – ד"עצמו של יום מכפר" (רמב"ם לעיל פ"א ה"ג-ד, ועיי' תוס' בשבועות יג סע"א. וראה לשון החינוך מצוה ססד. כלי יקר אחרי טז, ל. שו"ע אדמו"ר הזקן ריש סי' תרו), פירוש דכיון שיש תנאי בכפרה זו, דעצמו של יום מכפר לשבים דוקא (כמ"ש הרמב"ם שם, ועד"ז בה"ש שגגות פ"ג ה"י), הרי התשובה היא רק לשם הסרת המונע כדי שתוכל לחול הכפרה. משא"כ שאר ימים כל ענינם הוא התשובה (וראה לקו"ש חכ"ט יום הכפורים – דזהו גופא דיוק לשון הגמרא "ימים שבין ר"ה ליוה"כ", כי לענין מסויים אין ר"ה ויוה"כ בכלל, עיי"ש).

אבל עדיין צע"ק בזה, כי סו"ס לשון הרמב"ם הוא "יום הכפורים הוא זמן תשובה כו' לפיכך חייבים הכל כו'", ומשמע דעיקרו ובסיסו של הדבר הוא היות היום זמן תשובה (ולא שזהו תוצאה מעיקר אחר), והוא הסיבה והגורם הראשון לחיוב וידוי ותשובה כו'. וכן משמע מל' הרמב"ם במורה נבוכים ח"ג ריש פמ"ג (ולהוסיף דכבר הוכח במק"א בארוכה דהתנאי הנ"ל שצ"ל "שב" כדי שיכפר היום לאו היינו עשיית תשובה גמורה אלא די בתנועה ורצון כללי לשוב ושלא יהיה מבעט כו', וא"כ הם ב' דברים. עיי' בארוכה באוצרות המועדים תשרי, יוה"כ – חידושי סוגיות סימן ב ס"ד ואילך).

ולכך נראה, דהנה בכלל תשובה היא מ"ע שאין הזמ"ג, דתיכף כשעובר עבירה חל עליו חיוב תשובה, כי גדר המצוה הוא "שישוב החוטא מחטאו" כמ"ש הרמב"ם בריש ההלכות, ואין זה שייך לזמן מיוחד דוקא אלא בכל עת זמנו הוא. וא"כ בזמן עשרת ימי תשובה אין הפירוש כלל שמתווסף בעצם חיוב התשובה, אלא יש כאן הוספה אחרת, דבעשרת הימים הללו מתוסף באופן התשובה עצמה ומעלתה, שהתשובה אז

שוב לא נמצא חידוש בעשי"ת. אבל לדברי הרמב"ם שעולה מזה לגבי התשובה שהיא יפה ביותר כו', הרי החילוק בין כל השנה לעשי"ת הוא לכו"ע. עיי' בפרשת דרכים ריש דרוש יג שהאריך בזה, ועיי"ע באור התורה לצמח-צדק, דרושים לשבת שובה ע' א'תע (ועיי"ע בלקו"ש חל"ד, עשרת ימי תשובה, דיסוד הרמב"ם שהכתוב מיירי בעניני תשובה הוא מדיק לשון הכתוב ד"דרשו ה' בהמצאו גו'", עיי"ש בארוכה ותמצא נחת).

והנה, הרמב"ם רמז כאן לב' מעלות בתשובת ימים אלו – חדא ש"מתקבלת היא (אצל הקב"ה) מיד" בזמנים אלו, בהיות הקב"ה מצוי וקרוב, ועוד זאת דהתשובה גופא בימים אלו "היא יפה ביותר" (והדבר מובן, דכיון שהקב"ה מצוי וקרוב יותר – הרי ההתקרבות והשיבה אליו מעולה וגבוהה יותר בימים אלו).

וי"ל דב' הדברים מוכחים מתוך ב' חלקי הכתוב "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב" (וראה בפ' הר"ח בר"ה שם, דגריס גם חלק הב' שבכתוב, וכן היא הגירסא בכמה מכתבי הרמב"ם כאן), דזה שהקב"ה "מצוי" לאדם וכידו להתדבק בו (בהמצאו) הוא טעם שהתשובה יפה ומשובחת יותר, וזה שהקב"ה "קרוב" אליו הוא טעם שתשובתו נשמעת ומתקבלת למעלה מיד.

והנה בהלכה שלאח"ז כתב הרמב"ם "יום הכיפורים הוא זמן תשובה לכל כו' והוא קץ מחילה כו' לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה ולהתוודות ביום הכיפורים", ויל"ע בחילוק הגדר בין שאר עשי"ת ליום הכיפורים גופא (והרי גם עשי"ת "זמן תשובה" הם), ולכאורה היה אפ"ל (וכן משמע בקריית ספר להמבי"ט כאן) דביוה"כ אינו יום המיוחד מצ"ע לתשובה, וענין התשובה

משובחת יותר, "יפה ביותר ומתקבלת היא מיד", לפי שהקב"ה קרוב אז.

ויתר על זה היא ההוספה דיוה"כ, שהיא בענין עצם חיוב התשובה, דאז מתוסף גם בדבר הגורם את החיוב במאי דהוי "זמן תשובה", פירוש, שהזמן עצמו הוא המחייב את התשובה.

וליתר ביאור בענין יוה"כ, י"ל שיש כאן הוספת חיוב חדש בתשובה, ובהקדים דלכאורה ממה נפשך – אם חטא הרי החטא כבר מחייבו בתשובה, ואם לא חטא מה לזמן לחייבו בתשובה. ויש באחרונים מי שרצה להגדיר הדבר, דחיוב תשובה שמצד החטא אינו מוגבל בזמן, וא"כ כל זמן שחי האדם ויכול לעשותו עדיין לא ביטל מ"ע דתשובה, ורק אם ימות בלא תשובה ביטל מ"ע, אולם יוה"כ מחייב לעשות תשובה בו ביום ומי שאינו עושה תשובה מבטל מ"ע (עיי' לשון החינוך במצוה הנ"ל). אבל עדיין חילוק זה אינו מעלה ארוכה להבנת ל' הרמב"ם, דמשמע שהזמן מביא חיוב מיוחד ומיוחד של תשובה, שהוא חיוב החל על הכל, דלהיותו "זמן תשובה לכל יחיד ולרבים" הנה "לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה כו' ביוה"כ". ולכך נראה הענין בזה, דבכל השנה שגורם החיוב הוא מצבו של הגברא אם חטא

או לאו, אי אפשר לנקוט בגדר של חיוב על "הכל", דתלוי בין אדם לאדם, משא"כ ביוה"כ שהזמן הוא גורם החיוב, הרי הזמן שוה בכל. ואי תימא מה מקום לחייב מי שלא חטא, הנה זהו גופא שמבאר הרמב"ם בהלכה שלאח"ז שם "עבירות שהתוודה עליהם ביום הכפורים זה חוזר ומתוודה עליהן ביום הכפורים אחר אע"פ שהוא עומד בתשובתו, שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד", והרי מאחר ש"אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז, כ) הרי לכל אדם יש מקום למצוא על מה יעשה תשובה, כי אף חטאתו שנתכפרה מכבר היא "נגדי תמיד" וחוזר ומתוודה עליה כו' (ועיי"ע בזה לקו"ש חכ"ט שם הערה 37, דכיון שיש חיוב לחזור ולהתוודות – שוב יש ויודי לשוב ע"ז בליבו עוד, כי ויודי מחייב עמו תשובה בלב, עיי"ש). אלא שבכל העתים אין מחייבים אותו לעשות תשובה על חטאות אלו שנתכפרו כבר, משא"כ ביוה"כ שהזמן שוה לכל ומחייב את הכל.

ובבב"א אופן, כ"ז הוא לגבי יוה"כ, אבל עשרת ימים שבין ר"ה ליוה"כ אינו ענין לגדר חיוב התשובה ואופנה, והוא באותו הגדר דכל השנה, אלא הוא לענין שהתשובה מעולה ומתקבלת יותר בימים אלו כו', כנ"ל.

התעוררות ותיקון

התעוררות, לא רק ביום הכיפורים

מאשר הנני קבלת מכתבו . . ונהניתי לקרוא
בו אשר דרש לפני הקהל בעניני יהדות.

ופשוט שאין זה מספיק מה שדורש לפניכם
אחת בשנה, וכידוע שהעבודה של "אחת בשנה"
בזמן של קדש הקדשים הוא יום הכפורים,
בקדש הקדשים במקום כפשוטו על ידי כהן גדול
שנקרא "קדש קדשים" (דברי הימים א' כג, יג) - עולם
שנה ונפש - מועילה כשיש לזה הכנות במשך
השנה נוסף על הכנה של יום הכיפורים עצמו.

ואף שמבואר שכל אחד ואחת מישראל מצד
נשמתו שהיא "חלק אלקה ממעל ממש" למעלה
מהזמן והמקום יכול לפעול בכל מקום ובכל
זמן ובכל רגע על דרך פעולת כהן גדול ביום
הכיפורים בקדש הקדשים על ידי 'הזהר' כדבעי
בשינוי המהות, הנה מובן ופשוט שאין זה פוטר
חס ושלום כלל בעבודה במשך כל השנה וכלשון
הזהר "כל יומא ויומא עביד עבדתי" (זהר ח"ג צד,
ב) ו"חסר יומא חדא חסר לבושא חדא" (זהר ח"א
רכד, א).

ובמכל שכן וקל וחומר בנוגע לפעולה על
אחרים, שלא תמיד נמצאים אצלו, ולא תמיד
מוכנים לקבל ההשפעה, והשם יתברך יצליחו
לבשר טוב גם בזה.

(אנרות קודש ח"ב ע"ב בא)

אסור להתיימש מהמצב!

במענה על מכתבו מערב ראש השנה, בו
מתאונן על מצבו שהוא בעצבות ומרירות וכמה
פעמים מתיימש כו' וכו'.

הנה מיותר להאריך אשר ייאוש הוא
מהתחבולות וערמומיות של היצר הרע הרוצה
להסיתו ולהדיחו חס ושלום מלְשִׁמֶש את קונו,
ואם על עצלות וכבודות אומר רבנו הזקן (תניא פרק
כ"ו) [על המתעצל בעבודת השם] שְׁיִנָּצְחו [היצר]
בְּקָל וְיִפֹּל כו', על אחת כמה וכמה על ידי ייאוש
רחמנא ליצלן.

ואף שמובן הדבר שצריך להילחם נגד הרגלים
רעים ככל האפשרי, הרי מהצד השני הייאוש
ואביזריהו אסורים מן התורה,

ומובן גם בשכל אנושי שאין סיבה לייאוש
(וכמבואר בכמה מקומות ומהם בתניא פרק כ"ז ואילך, יעויין שם),
ויסיח דעתו ממחשבות כאלו שאינן מוסיפות
כלל בעבודה בתורה ומצותי' וילחום מלחמת ד'
כמבואר בתניא שם,

וכמו שבכיבוש הארץ כפשוטו נאמר מעט
מעט אגרשנו, כן הוא הדבר גם ברוחניות,
והובטחנו אשר סוף כל סוף מנצחים המלחמה,
ובפרט אלו שזכו לטעום מתורת החסידות
הדרכותי' ומנהגי',

וכל מחשבה שמי שהוא אינו שייך לעבודה
כזו וכו' הוא היפך השכל הבריאי והעיקר היפך
הוראות וציווי תורתנו תורת חיים...

(אנרות קודש ח"ב ע"ב ט)

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהר"י צמלייבאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

הדומין של עשרת ימי התשובה שבין ראש השנה ליום הכיפורים, הוא זמן קבוע ומסוגל לתשובה ותיקון של כוח הרצון. והדומין של יום הכיפורים הוא זמן קבוע ומסוגל לתשובה ותיקון של כוח התענוג.

...כשמגיע ראש השנה מתעוררת אצל היהודי נקודת הלב והוא עושה תשובה באמת.

ואחר כך במשך כל השנה, הוא מקיים את מה שקיבל על עצמו בראש השנה, הוא מתפלל כמו שצריך, ולומד תורה, ואזי פורע לו הקב"ה את כל אותם הדברים הטובים, שנקצבו לו במשפטו בראש השנה.

שהרי יכול להיות, שבראש השנה יעשה האדם תשובה באמת, אולם אחר כך אין האדם מקיים את מה שקיבל על עצמו, ואז כל העשירות שנקצבה לו בראש השנה, יכולה חלילה ללכת לדברים שאינם טובים. למחלות, חס וחלילה, או לדברים רעים אחרים, או, כפי שקורה, שאדם יכול להרוויח הרבה וכל הכסף הולך להוצאות מיותרות, ומכל רווחיו לא נשאר לו מאומה. ופעמים יכול להיות, שעקב רווחיו הגדולים דוקא, הוא נקלע לכל מיני קשיים המסכים לו עגמת נפש מיותרת, ויתכן מאוד שאם הי' מרוויח פחות הם היו נחסכים ממנו — הוא באמת מרוויח הרבה, אבל ללא הצלחה.

אבל כאמור, כאשר הוא מקיים את החלטותיו הטובות בפועל ממש, הוא מתפלל כראוי, לומד ונותן צדקה כפי שחשב בראש השנה, הנה אז, כל הדברים הטובים שנקצבו לו במשפט שבראש השנה, את הכל הוא מקבל, והכל מביא לו הצלחה — הפרנסה עצמה היא מרובה, והכול הולך לדברים טובים ומשמחים.

(תרגום מתוך מאמר "קנין החיים" – ספר המאמרים קונטרסים ח"א

עמ' 24 - נדפס בס' דרכי החסידות - מועדים, ע' נ-נא)

שעבוד הרצון בדרך קבלת עול!

התשובה של ראש השנה הוא על החיסרון בקבלת עול ועל מה שעושים על פי שכל והבנה. ההנהגה של יהודי בתורה ובמצוות, צריכה להיות רק מצד קבלת עול.

הזמן של עשרת ימי התשובה שבין ראש השנה ליום הכיפורים, הוא זמן קבוע ומסוגל לתשובה ותיקון של כוח הרצון. והזמן של יום הכיפורים הוא זמן קבוע ומסוגל לתשובה ותיקון של כוח התענוג.

בשני עניינים אלו של זמני התשובה והתיקון של כוח הרצון והתענוג . . הנני להעתיק רשימות מזמנים שונים:

...בשעה חצי העשירית (מוצאי ר"ה תרס"ח) הייתי אצל כ"ק אאמו"ר (מוהרש"ב) ואמר לי: במוצאי ראש השנה תר"מ נכנסתי לכ"ק אאמו"ר (מהר"ש) ואמר אשר במוצאי ר"ה תקס"ב אמר כ"ק רבינו הזקן: "העבודה של ימי התשובה שבין ר"ה ליוהכ"פ, הוא שעבוד הרצון בדרך קבלת עול ובתנועה של תשובה".

ביום הכיפורים (אמר כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב במוצאי יוהכ"פ תרנ"ט) צריכים להתענג מהתענית ומענייני היום. ערב יום הכיפורים, עד לאחר 'על חטא' שלאחרי קבלת התענית הוא זמן של מרירות. אולם מ'כל נדרי' מתחיל התענוג הרוחני של יום הכיפורים ("דער יום הכיפורים"ס תענוג רוחני"). ביום הכיפורים צריך הגוף הגשמי להתענג מיוהכ"פ, ועל ידי זה נעשה התיקון של כוח התענוג.

(תרגום מאגרות קודש ח"ג עמ' תצ ואילך)

כשעומדים בד' אמות של צדיק

בין כסה לעשור של שנת תרנ"ד - הימים הראשונים שהתחלתי ללמוד אצל מורי הרשב"ץ - היו ימים גשומים וסגריריים, גם מזג האויר פעל וכמו עזר לחשוב אודות תשובה וחשבון הנפש. ה' זה ביום שני ח' תשרי, אחרי מעריב, ומורי הרשב"ץ נשאר לשבת עם החסידים ר' חנוך הענדל, ר' אהרן ור' יקותיאל מדוקשיץ, לדבר בעניני חסידות וסיפרו ספורים שונים. כשישבו והתוועדו כך במשך כמה שעות, הזמין החסיד ר' חנוך הענדל את המסובים להיכנס לחדרו, בו גר באחד הבתים הסמוכים. כולם הסכימו והמשיכו עוד כמה שעות באוירה חסידית מרוממת.

החסיד ר' חנוך הענדל סיפר ששמע מהחסיד המפורסם ר' הירשל מסמיליאן:

מי שאין בו טמטום הלב, הרי בעמדו בד' אמות של צדיק, הוא מתמלא בוש, וכשהוא שומע אימרת התעוררות - הוא בוכה בהתעוררות פנימית.

(תרגום מלקוטי דיבורים ח"ב עמ' שמט, א ואילך)

שיחות קודש

דברות קודש בעניני הנדאה, הדרבה
והיוזק בעבודת השי"ת

התוכן שבספר זה הובא כאן בסגנון שנאמרו הדברים ע"י רבינו,
מלבי שנינו נעריה קלים לחקל על הלמוד

האופן הרצוי בעשיית תשובה

יהודי אינו שייך לענין של חטא

והביאור בזה - על פי מה שכתוב בזהר "ונפש
כי תחטא, תוהא":

יהודי מצד עצמו אינו שייך לענין של חטא
כלל, וגם כאשר נכשל בענין של חטא ח"ו - אין
זה חסרון **עצמו**, אלא זהו דבר שמהוץ הימנו
שנדבק אליו. זאת אומרת: היות שהוא נמצא
בעולם הזה הגשמי והחומרי, ותפקידו למלא את
שליחותו של הקב"ה באופן ד"מילאו את הארץ
וכבשוה" (בראשית א, כח), היינו, שצריך לעסוק
ולפעול **בעולם** - הנה כאשר מתאבק עם מנוול,
עולם הזה הגשמי והחומרי, יתכן שנדבק אצלו
משהו מגשמי וחומריות העולם. ולכן, אף על
פי שזהו "חסרון", אין זה חסרון **עצמו**, כי חסרון
זה אינו מצד עצמו, אלא מצד מציאות העולם
שמסביבו.

ולכן, אינו נופל ברוחו ח"ו, בידעו שהחסרון
הוא דבר שמהוץ הימנו שנדבק בו. אבל לאידך
- יודע הוא שתפקידו לתקן חסרון זה על ידי
עבודת התשובה, ועד שנעשה "אהוב ונחמד ..
לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם, ולא עוד
אלא ששכרו הרבה כו'" (הל' תשובה פ"ז ה"ד).

(תורת מנחם - התועדויות השב"ב ח"א ע' 53 ואילך)

תחבולת היצר לבלבלו מעבודת התשובה

כאשר יהודי עוסק בעבודת התשובה,
ומשתדל להשלים את כל מה שהחסיר בעבודתו
.. צריך להזהר שלא תהי' לו נפילת הרוח ח"ו
(מזה שרואה את החסרונות שהיו בעבודתו).

דהנה, לפעמים מנסה היצר הרע לבלבל
יהודי מעשיית התשובה - על ידי זה שמסביר
לו את גודל חסרונותיו, ומסביר לו שבהיותו
במעמד ומצב גרוע כזה הרי זה כבר מקרה אבוד,
ולא יוכל להיטיב את דרכו כו', ולכן - מציע היצר
הרע - כדאי לו לכל הפחות להנות מעניני עולם
הזה!

ולכן, צריך להזהר מעצת היצר - שלא ליפול
ברוחו ח"ו, בידעו שזוהי תחבולת היצר לבלבלו
מעבודת התשובה.

וכידוע פתגם רבותינו נשיאינו (לקו"ד כרך ד,
תקפא, א) "כשם שצריכים לידע את החסרונות,
כמו כן צריכים לידע מעלות עצמו". ובזה ישנו
דיוק נפלא: כאשר מדובר אודות המעלות -
הלשון הוא "מעלות **עצמו**", ואילו כאשר מדובר
אודות החסרונות - הלשון הוא "חסרונות" סתם,
ולא חסרונות עצמו!

